

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS IR MIŠKU ŪKIO MINISTERIJOS
Į S A K Y M A S

**DĖL ŽEMĖS VALDYMO NUOSAVYBĖS TEISĖMIS FAKTĄ ĮRODANČIŲ PAPILDOMŲ
DOKUMENTŲ NAGRINĖJIMO TVARKOS**

1997 m. spalio 31 d. Nr. 634
Vilnius

Vykdydamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. rugsėjo 29 d. nutarimo Nr. 1057 "Dėl Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo įgyvendinimo tvarkos ir sąlygų" pavedimą,

ĮSAKAU:

1. Patvirtinti "Metodinius nurodymus dėl žemės valdymo nuosavybės teisėmis faktą įrodančių papildomų dokumentų nagrinėjimo tvarkos".
2. Vadovautis metodiniais nurodymais nagrinėjant dokumentus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. birželio 10 d. nutarimu Nr. 407 "Dėl žemės valdymo nuosavybės teise faktą įrodančių papildomų dokumentų".
3. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos 1993 m. rugpjūčio 3 d. įsakymą Nr. 601 "Dėl žemės nuosavybės faktą įrodančių dokumentų ekspertizės rengimo tvarkos" pripažinti netekusiu galios.

Ministras

V. Knašys

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos žemės ir
miškų ūkio ministerijos 1997
m. spalio 31 d. įsakymu Nr. 634

METODINIAI NURODYMAI DĖL ŽEMĖS VALDYMO NUOSAVYBĖS TEISĖMIS FAKTĄ ĮRODANČIŲ PAPILDOMŲ DOKUMENTŲ NAGRINĖJIMO TVARKOS

Vykdam Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. rugsėjo 29 d. nutarimo Nr. 1057 "Dėl Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo įgyvendinimo tvarkos ir sąlygų" pavedimą, atliekami šie darbai:

1. Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos teritorinio žemėtvarkos skyriaus (toliau – teritorinis žemėtvarkos skyrius) vadovas įsakymu patvirtina komisijos sudėtį teritoriniuose žemėtvarkos skyriuose dėl žemės valdymo nuosavybės teisėmis faktą įrodančių papildomų dokumentų nagrinėjimo.

Komisijos sudėtyje turi būti teritorinio žemėtvarkos skyriaus vedėjas (komisijos pirmininkas), žemės reformos žemėtvarkos projektą rengiantis asmuo, teritorinio žemėtvarkos skyriaus specialistas, turintis socialinių mokslų srities teisės krypties išsilavinimą, ir prireikus kiti teritorinio žemėtvarkos skyriaus darbuotojai.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-59](#), 2011-01-28, *Žin.*, 2011, Nr. 14-619 (2011-02-03), i. k. 1112330ISAK0003D-59

2. Teritoriniai žemėtvarkos skyriai:

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-59](#), 2011-01-28, *Žin.*, 2011, Nr. 14-619 (2011-02-03), i. k. 1112330ISAK0003D-59

2.1. turimus ir papildomai gautus iš valstybinių archyvų vardinius dokumentus įsega dokumentacijos byloje, sudarytose buvusio žemės savininko vardu;

2.2. turimas ir papildomai gautas iš valstybinių archyvų dokumentų kopijas, kurios apima kelis ar daugiau asmenų, suregistruoja ir susega viename aplanke bei sudaro dokumentų rodyklę;

2.3. medžiagą dėl žemės valdymo nuosavybės teisėmis faktą įrodančių papildomų dokumentų nagrinėjimo rengia tik dėl tų asmenų, kuriems valstybiniai archyvai pagamino dokumentų kopijas arba patys piliečiai patelkė Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. birželio 10 d. nutarime Nr. 407 nurodytus dokumentus (1.1.1.-1.1.5.);

2.4. pagal turimus žemės valdymo nuosavybės teisėmis faktą įrodančius papildomus dokumentus, parengia asmenų, kuriems pagal šiuos dokumentus bus rengiama medžiaga nagrinėjimui, sąrašus:

Kaimas	Buvusio žemės savininko pavardė	Pareiškime nurodytas plotas	Pretendentų pavardės ir vardai	Gyvenamoji vieta	Medžiagos tyrimo laikas

Rekomenduojama dokumentus rengti iš karto visam kaimui arba visai kadastro vietai. Kaimų ar nustatytą kadastro vietovių eiliškumą patvirtina teritorinių žemėtvarkos skyrių vedėjai, atsižvelgdami į žemės reformos žemėtvarkos projektų rengimo pradžią;

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-59](#), 2011-01-28, *Žin.*, 2011, Nr. 14-619 (2011-02-03), i. k. 1112330ISAK0003D-59

2.5. parengia sąrašus asmenų, apie kuriuos teritoriniame žemėtvarkos skyriuje nėra jokių duomenų žemės valdymo nuosavybės teisėmis faktui įrodyti, t. y., kuriems šis faktas gali būti nustatytas tik teisme.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-59](#), 2011-01-28, *Žin.*, 2011, Nr. 14-619 (2011-02-03), i. k. 1112330ISAK0003D-59

3. Reikalavimai rengiant medžiagą:

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-59](#), 2011-01-28, *Žin.*, 2011, Nr. 14-619 (2011-02-03), i. k. 1112330ISAK0003D-59

3.1. prieš pradedant turimos informacijos tyrimą, reikia gerai susipažinti su visa dokumentacija;

3.2. dokumentacija rengiama dalyvaujant suinteresuotiems pretendents. Juos turi registruotu laišku iškviešti teritoriniai žemėtvarkos skyriai. Kai papildomuose dokumentuose nurodyta, kad žemę valdė ne tie patys asmenys, kurie turėjo žemę iki 1940 m. žemės nacionalizacijos, pretendentai turi iš anksto pateikti giminystės ryšį su buvusiu savininku arba žemės įsigijimo faktą įrodančius dokumentus;

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-59](#), 2011-01-28, *Žin.*, 2011, Nr. 14-619 (2011-02-03), i. k. 1112330ISAK0003D-59

3.3. žemės reformos žemėtvarkos projektą rengiantis asmuo ar teritorinio žemėtvarkos skyriaus darbuotojas, kai kartografuojamos miestų teritorijose esančių žemės sklypų ar kaimų ribos, turi užtikrinti reikiamą žemės sklypų bei kaimų ribų kartografavimą, žemės sklypų bei kaimų plotų nustatymą pagal planus;

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-463](#), 2003-10-31, *Žin.*, 2003, Nr. 112-5034 (2003-11-28), i. k. 1032330ISAK003D-463

Nr. [3D-59](#), 2011-01-28, *Žin.*, 2011, Nr. 14-619 (2011-02-03), i. k. 1112330ISAK0003D-59

3.4. dokumentacijos tyrimas įforminamas protokolu. Jame turi būti nurodyta, kada ir kas tyrė papildomus dokumentus, kokius įrašus juose pripažino tinkamais žemės valdymo nuosavybės teisėmis faktui įrodyti. Protokole surašomi visi kviestieji asmenys, jų gimimo metai, adresai bei paaiškinimai dėl nagrinėjamo dokumento. Esant dėl atskiro fakto nuomonių skirtumui, atliekamas papildomas tyrimas. Protokolą pasirašo visi dalyvavusieji asmenys;

3.5. kai tiriant disponuojama ne vieninteliu papildomu dokumentu, jie tarpusavyje sulyginami ir detaliau tiriamos nesutapimų priežastys;

3.6. tiriant tikslinga:

3.6.1. panaudojant Lietuvos žemės ūkio ministerijos Žemės tvarkymo ir sėjomainų valdybos 1947-1948 metų žemės apskaitos žiniaraščius:

iškartografuoti kaimo (kelių kaimų) aplinkines ribas ir išskaičiuoti bendrą plotą, sulyginti su apskaitytu žiniaraščiuose. Esant nežymiems skirtumams laikytina, kad kaimo(-ų) plotas, įrašytas žiniaraščiuose, yra priimtinas;

kartografuoti-atskirus sklypus tik tuomet, kai iškyla neaiškumų;

ypatingai analizuoti ir aptarti, kodėl įrašytas savininko iki 1940 metų valdytas plotas skiriasi nuo apskaitomo žiniaraščiuose. Šiuo atveju reikia nustatyti valdytą iki 1940 metų plotą ir protokole pažymėti, kad žiniaraščiuose informacija buvo įrašyta vadovaujantis planine medžiaga, kuri šiuo metu nėra išlikusi, ir kt.

3.6.2. panaudojant įvairius Lenkijos (1920-1939 metais), Lietuvos TSR (1940-1941 metais ir 1945-1948 metais), Vokietijos (1941-1945 metais) įstaigų, veikusių Lietuvoje (Klaipėdos krašte 1939-1945 metais), parengtus sąrašus, kuriuose nurodytos ūkininkų turėtos nuosavybės teisėmis žemės plotas, atlikti šiuos darbus:

pirmiausia sąrašuose patikrinti tuos asmenis, kuriems valstybiniai archyvai yra pateikę pažymą bei faktą patvirtinančių dokumentų duomenis ir šią informaciją pažymėti nurodytuose sąrašuose. Pagal tai galima daryti bendrą išvadą dėl šių sąrašų tinkamumo ir jų tyrimo;

jei tokios informacijos nėra, būtina kartografuoti visas atskiras žemėvaldas arba jų dalį ir nustatytus plotus lyginti su sąrašu. Tokia analizė leis padaryti atitinkamą išvadą dėl sąrašo patikimumo;

jei kaimas yra režinis (neiškirstytas į vienkiemius), būtina vietoje kartografuoti kaimo aplinkines ribas ir nustatytą bei apskaičiuotą kaimo plotą, taip pat savininkų, turėjusių žemės valdas šiame kaime, skaičių palyginti su pateiktu sąrašuose. Rėžinio kaimo kartografavimo darbų atlikimo data ne vėliau kaip prieš 10 dienų paskelbiama vietinėje spaudoje arba piliečiai iškviečiami raštu. Jei kartografuojant rėžinio kaimo ribas kyla ginčai dėl kaimo ribų ar ploto, kartografavimą atliekantis specialistas išnagrinėja gautas pretenzijas ir pateikia komisijai pasiūlymus dėl ginčų išsprendimo būdo;

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-463](#), 2003-10-31, *Žin.*, 2003, Nr. 112-5034 (2003-11-28), i. k. 1032330ISAK003D-463

3.6.3. panaudojant Lenkijos žemės tvarkymo įstaigų parengtus žemėvaldos planus, kuriuose nenurodytos savininkų pavardės, sklypų savininkai išaiškinami viso kaimo žemės pretendentų bei senbuvų sueigose;

3.6.4. panaudojant iki 1918 metų sudarytus kaimų skirstymo planus nustatyti, kurių iš jų žemėvalda iki 1940 metų nebuvo pasikeitusi, ir papildomai sutikrinti su kitais turimais dokumentais. Esant pasikeitimams, būtina šiuos sklypus kartografuoti ir lyginti su kitais turimais papildomais dokumentais, o jų nesant - juridinį faktą nustatinėti teisme;

3.6.5. 1941-1945 m. kaimų skirstymo į vienkiemius planus bei žemės rūšiavimo dokumentaciją reikia laikyti patikima, tik būtina įsitikinti, koks buvo ūkio plotas 1940 m. ir ar į kaimo išskirstymo plotą nepateko anksčiau nacionalizuotos žemės;

3.6.6. iki 1940 m. mokesčių mokėjimo kvitus bei įsiskolinimo bankams dokumentus reikia palyginti su kitais papildomais dokumentais, arba, atlikus atitinkamą analizę, priimti kaip patikimus dokumentus. Turint atitinkamus duomenis apie 1940-1945 m. valdytą žemę, išsiaiškinti ar tai buvo nuosava žemėvalda.

4. Visa tyrimo medžiaga komplektuojama pagal kaimus. Į šias bylas, be protokolų, kartografavimo bei plotų apskaičiavimo ir kitos techninės medžiagos, įsegamos ir vardinės išvados bei sąrašai asmenų, kuriems medžiaga ruošia komisijai, arba kuriems juridinį faktą dėl žemės valdymo nuosavybės teisėmis turi nustatyti teismas.

5. Parengus dokumentaciją, teritorinio žemėtvarkos skyriaus skelbimų lentoje yra skelbiama tyrimo medžiagos svarstymo data ir vieta. Į komisijos posėdį visi pretendentai, pageidaujantys gauti žemę šiame kaime,

raštu kviečiami tuo atveju, jei kartografuojant režinio kaimo ribas kilo ginčų dėl kaimo ribų ar ploto. Sprendimas, kuris priimamas komisijos narių paprasta balsų dauguma, skelbiamas teritorinio žemėtvarkos skyriaus skelbimų lentoje. Komisijos priimtas sprendimas gali būti skundžiamas Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Tarnyba) vadovui, o Tarnybos vadovo sprendimas skundžiamas teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (Žin., 1999, Nr. [13-308](#); 2000, Nr. [85-2566](#)) nustatyta tvarka. Komisijos svarstymo protokolo vienas egzempliorius įsegamas į bylą, kurioje saugoma visa su atitinkamo režinio kaimo kartografavimu susijusi dokumentacija, o kitas – į komisijos protokolų bylą.

Teritorinis žemėtvarkos skyrius, atlikęs iki 1940 m. nacionalizacijos turėtos žemės sklypo, buvusio ne režiniame kaime, ribų kartografavimą, surašo šio žemės sklypo vietos apžiūrėjimo ir ribų nustatymo aktą. Kilus ginčams dėl kartografuoto turėtos žemės sklypo, buvusio ne režiniame kaime, ribų, ploto ir (ar) vietos, šis aktas gali būti skundžiamas Tarnybos vadovui, o Tarnybos vadovo sprendimas skundžiamas teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-463](#), 2003-10-31, Žin., 2003, Nr. 112-5034 (2003-11-28), i. k. 1032330ISAK003D-463

Nr. [3D-271](#), 2007-05-31, Žin., 2007, Nr. 72-2869 (2007-06-30), i. k. 1072330ISAK003D-271

Nr. [3D-59](#), 2011-01-28, Žin., 2011, Nr. 14-619 (2011-02-03), i. k. 1112330ISAK0003D-59

6. Komisija, atsižvelgdama į išnagrinėtus dokumentus bei protokolą, surašo pasiūlymą, kurio forma pateikta Metodinių nurodymų dėl žemės valdymo nuosavybės teisėmis faktą įrodančių papildomų dokumentų nagrinėjimo tvarkos priede, ir šiuo pagrindu parengia:

esant teigiamam pasiūlymui – pažymas pretendams atkurti nuosavybės teises, nurodant papildomus dokumentus ir jų nagrinėjimo komisijoje datą;

esant neigiamam pasiūlymui – komisijos pasiūlymo kopiją.

Kaimo vietovėje šia medžiaga naudojasi žemės reformos žemėtvarkos projektą rengiantis asmuo. Iki 1995 m. birželio 1 d. miestams nustatyta tvarka priskirtose teritorijose šia medžiaga naudojasi teritorinių žemėtvarkos skyrių darbuotojai. Parengus ir patvirtinus žemės reformos žemėtvarkos projektus ar pateikus savivaldybės administracijos direktoriui informaciją apie miesto teritorijoje esančio kartografuoto režinio kaimo ribas, plotą, visa sukomplektuota medžiaga saugoma Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymo (Žin., 1995, Nr. [107-2389](#); 2004, Nr. 57-1982) nustatyta tvarka.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-463](#), 2003-10-31, Žin., 2003, Nr. 112-5034 (2003-11-28), i. k. 1032330ISAK003D-463

Nr. [3D-59](#), 2011-01-28, Žin., 2011, Nr. 14-619 (2011-02-03), i. k. 1112330ISAK0003D-59

Žemėtvarkos ir žemės apskaitos
departamento direktorius

E. Raugalas

Metodinių nurodymų dėl žemės valdymo
nuosavybės teisėmis faktą įrodančių
papildomų dokumentų nagrinėjimo tvarkos
priedas
(Lietuvos Respublikos žemės ūkio
ministro 2011 m. sausio 28 d.
įsakymo Nr. 3D-59 redakcija)

(Pasiūlymo forma)

NACIONALINĖS ŽEMĖS TARNYBOS PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS
..... **ŽEMĖTVARKOS SKYRIAUS**
(teritorinio žemėtvarkos skyriaus pavadinimas)

**KOMISIJOS DĖL ŽEMĖS VALDYMO NUOSAVYBĖS TEISĖMIS FAKTĄ ĮRODANTIEMS
PAPILDOMIEMS DOKUMENTAMS NAGRINĖTI PASIŪLYMAS**

..... Nr.
(data)

.....
(sudarymo vieta)

..... žemėtvarkos skyriaus komisija
(teritorinio žemėtvarkos skyriaus pavadinimas)
dėl žemės valdymo nuosavybės teisėmis faktą įrodantiems papildomiems dokumentams nagrinėti,
susidedanti iš šio žemėtvarkos skyriaus vedėjo ir
(vardas ir pavardė)

narių
(vardas ir pavardė)

.....
išnagrinėjo papildomus dokumentus dėl nuosavybės teisių atkūrimo į žemę ir nutarė:

1. Esamų dokumentų
(dokumento pavadinimas)

dėl buvusio savininko
(vardas ir pavardė)

turėtos žemės bendro ploto ha, iš to skaičiaus
(plotas skaičiais)

miško ha, vandens telkinio ha
(plotas skaičiais) (plotas skaičiais)

..... apskrityje
(apskrities pavadinimas)

(..... savivaldybėje)
(savivaldybės pavadinimas)

..... valsčiuje
(valsčiaus pavadinimas)

(..... seniūnijoje)
(seniūnijos pavadinimas) (kaimo pavadinimas)

kaime pakanka nuosavybės teisėms atkurti.

Parengti pažymą piliečiui (-iams)
(vardas ir pavardė)

.....
..... apie buvusio savininko
..... (vardas ir pavardė)
..... turėtos žemės plotą.

2. Esamų dokumentų
..... (dokumento pavadinimas)

.....
.....
.....
dėl buvusio savininko
..... (vardas ir pavardė)
..... turėtos žemės bendro ploto
..... ha, iš to skaičiaus miško ha, vandens telkinio
..... (plotas skaičiais) (plotas skaičiais)
..... ha
..... (plotas skaičiais) (apskrities pavadinimas)
apskirtyje (..... savivaldybėje)
..... (savivaldybės pavadinimas)
..... valsčiuje (..... seniūnijoje)
..... (valsčiaus pavadinimas) (seniūnijos pavadinimas)
..... kaime nepakanka nuosavybės teisėms atkurti.
..... (kaimo pavadinimas)

Pretendentas (-ai)
..... (vardas (-ai) ir pavardė (-ės))

.....
.....
.....
dėl žemės valdymo nuosavybės teisėmis fakto nustatymo gali kreiptis į teismą arba ieškoti papildomų dokumentų. Nuosavybės teisės patvirtinantys dokumentai teritoriniam žemėtvarkos skyriui gali būti pateikti tik teismui atnaujinus praleistą nuosavybės teisę patvirtinančių dokumentų pateikimo terminą.

Pasiūlymas surašytas dviem egzemplioriais, kurių vienas paliekamas komisijos protokolų byloje, kitas įsegamas į dokumentų bylą, sudaromą buvusio žemės savininko vardu.

Komisijos pirmininkas (Parašas) (Vardas, pavardė)
A.V.

Nariai (Parašas) (Vardas, pavardė)
..... (Parašas) (Vardas, pavardė)
..... (Parašas) (Vardas, pavardė)

Priedo pakeitimai:

Nr. [3D-59](#), 2011-01-28, Žin., 2011, Nr. 14-619 (2011-02-03), i. k. 1112330ISAK0003D-59

Pakeitimai:

1.
Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas
Nr. [3D-463](#), 2003-10-31, Žin., 2003, Nr. 112-5034 (2003-11-28), i. k. 1032330ISAK003D-463
Dėl Žemės ir miškų ūkio ministerijos 1997 m. spalio 31 d. įsakymo Nr. 634 "Dėl žemės valdymo nuosavybės teisėmis faktą įrodančių papildomų dokumentų nagrinėjimo tvarkos" pakeitimo

2.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-271](#), 2007-05-31, Žin., 2007, Nr. 72-2869 (2007-06-30), i. k. 1072330ISAK003D-271

Dėl Lietuvos Respublikos žemės ir miškų ūkio ministerijos 1997 m. spalio 31 d. įsakymo Nr. 634 "Dėl žemės valdymo nuosavybės teisėmis faktą įrodančių papildomų dokumentų nagrinėjimo tvarkos" pakeitimo

3.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-59](#), 2011-01-28, Žin., 2011, Nr. 14-619 (2011-02-03), i. k. 1112330ISAK0003D-59

Dėl Lietuvos Respublikos žemės ir miškų ūkio ministerijos 1997 m. spalio 31 d. įsakymo Nr. 634 "Dėl Žemės valdymo nuosavybės teisėmis faktą įrodančių papildomų dokumentų nagrinėjimo tvarkos" pakeitimo